

сивний стан дієслів, займенники *some, any*, структури *there is / there are*, й т.д. Усі види роботи одного уроку спрямовані на відпрацювання певного граматичного явища.

У розділі «Граматика» програми «Професор Хігінс» є два розділи: теоретичний і практичний. Перевіряючи знання студента, програма відзначає його успіхи, у разі необхідності надає допомогу.

Програма «English Gold» містить 144 мікродіалоги, кожний з яких спрямований на засвоєння певної граматичної структури.

Крім того, викладач може запропонувати спілкування у віртуальній реальності за допомогою електронної пошти, що також допоможе студентам оволодіти міжкультурною компетенцією.

Інтернет може й повинен використовуватися не тільки пасивно, але й активно. Студенти можуть спробувати себе в ролі не споживачів, а постачальників інформації. Сайт «*The Young Voices of the World*» (<http://www.fiikui-med.ac.ip/kuzuyu/>) – відкритий форум, що являє собою видавництво, де всі, хто бажає, може опублікувати свою роботу. Кожна публікація супроводжується електронною адресою її автора, що сприяє здійсненню зворотного зв'язку й виникненню дискусій. Цей вид роботи корисний тим, що студенти відчують культурну цінність своєї роботи, адже написання статті чи повідомлення в газету, яка насправді існує, є більш цікавим заняттям, ніж написання твору, якого, крім викладача, ніхто читати не буде. Можна також пропонувати студентам написати публікацію як вид домашнього завдання. Зайшовши на цей сайт, викладач зможе прочитати твори своїх студентів, не будучи перевантаженим паперовою роботою. Звісно, такі завдання – це лише варіант урізноманітнення домашнього завдання, а не єдино можливий вид роботи.

Як бачимо, за допомогою Інтернету можна вирішувати цілу низку дидактичних завдань: формувати навички читання; удосконалювати вміння письмового мовлення студентів; поповнювати їхній словниковий запас; формувати стійку мотивацію до вивчення англійської мови. Інтернет-ресурси можуть використовуватися як ефективний додатковий засіб розвитку граматичних, лексичних навичок і вмінь, перевірки знань. Тобто впровадження в навчальний процес нових технологій зовсім не виключає традиційні методи навчання, а гармонійно сполучається з ними на всіх етапах навчання: ознайомлення, тренування, застосування, контролю.

Висновки. У процесі нашого дослідження ми дійшли висновку, що використання Інтернет-ресурсів у процесі вивчення англійської мови сприяє інтегрованому розвитку всіх компетенцій, необхідних для оволодіння іноземною мовою, дає можливість самостійно знаходити інформацію, вивчати живу мову сьогодення.

Література:

1. Бим И. Л. Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника: опыт системно-структурного описания / И. Л. Бим. – М. : Русский язык, 1977. – 288 с.
2. Боковенко Н. Р. Поєднання різних форм роботи на уроках англійської мови / Н. Р. Боковенко // Іноземні мови. – 2003. – № 2. – С. 11–12.
3. Владімірова Л. П. Нові інформаційні технології в навчанні іноземними мовами / Л. П. Владімірова // <http://virtlab.ioso.ru/method.Htm>. – С. 23.
4. Гардашник І. І. Комп'ютерні технології та іноземні мови / І. І. Гардашник // *English language and culture*. – 2008. – December (№ 46). – С. 3–6.
5. Голімбовська М. П. – Нетрадиційні форми навчання як засіб успішного вивчення англійської мови // *Англійська мова і література*. – 2005. – Груд. (№ 35). – С. 2–5.
6. Коваленко О. В. Інновації у вивченні іноземної мови / О. В. Коваленко // *English*. – 2005. – Вересень. – №36 (247). Вересень. – С. 4–5.
7. Редькіна А. С. Використання відеоматеріалів та світової мережі Інтернет на уроках англійської мови / А. С. Редькіна // *Англійська мова в початковій школі*. – 2008. – Липень (№ 7). – С. 23.
8. Пантелеймонова-Плакса І. А. Ефективність використання інтерактивних та проектних технологій на уроках англійської мови / І. А. Пантелеймонова-Плакса // *Англійська мова та література*. – 2008. – Серпень (№ 24). – С. 17–23.
9. Полат Є. С. Інтернет на уроках іноземної мови / Є. С. Полат // *Іноземні мови в школі*. – 2001. – № 2. – С. 6–7.
10. Silberman M. *Active Strategies* / M. Silberman // *101 Strategies to Teach Active Learning*. – Boston, London ets., 1996. – 284 с.

УДК 378

Н. О. Арістова,

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

INDEPENDENT WORK IN THE PROCESS OF VOCATIONAL TRAINING OF PHILOLOGISTS

Стаття присвячена сучасним класифікаціям самостійної роботи філологів у вищих навчальних закладах України. Різноманітні визначення самостійної роботи, критерії класифікації самостійної роботи, класифікації самостійної роботи у ході фахової підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України проаналізовані та обговорені.

Ключові слова: вища освіта, вищий навчальний заклад, самостійна робота, фахова підготовка, класифікація, критерії, філологи.

Статья посвящена современным классификациям самостоятельной работы филологов в высших учебных заведениях Украины. Разнообразные определения самостоятельной работы, критерии классификации самостоятельной работы, классификации самостоятельной работы в процессе профессиональной подготовки будущих филологов в высших учебных заведениях Украины проанализированы и обсуждены.

Ключевые слова: высшее образование, высшее учебное заведение, самостоятельная работа, профессиональная подготовка, классификация, критерии, филологи.

The article is dedicated to present-day classifications of independent work of philologists at higher educational establishments of Ukraine. Diverse definitions of independent work, criteria for classification of independent work, classifications of independent work in the process of vocational training of future philologists at higher educational establishments of Ukraine are analyzed and discussed.

Key words: higher education, higher educational establishment, independent work, vocational training, classification, criteria, philologists.

In the light of the processes which are connected with the need of present-day Ukrainian higher school for integrating European higher education, vocational training of future philologists requires reconsideration of existing state of affairs. In compliance with the «National strategy of development of education in Ukraine for 2012-2021» one of the priority-driven directions of which is the development of skills of self-education among students and the requirements of the Bologna Declaration, a significant amount of credits is intended for independent learning of educational material [10]. As a result academic staff of higher educational establishments are searching for effective methodical and organizational ways of carrying out independent work in the process of which students get to know how to gain necessary knowledge without anyone's assistance, how to orientate in the information flow, how to demonstrate acquired skills regarding definite issues and use gained knowledge and skills in the future professional activity.

The problem of the definition of the notion «independent work», the structure of the process of independent work of students and the organization of independent work of students at higher educational establishments take an important place among the scientific research of Ukrainian and foreign scientists (A. Aleksyuk, Yu. Babans'kyy, O. Bykonya, O. Havrylyuk, A. Kaps'ka, L. Onuchak, L. Panova, P. Pidkasystyy, T. Shamova, A. Verbyts'kyy, V. Yevdokymov, I. Zymnya). At the same time the systematization of classifications of independent work in the process of vocational training of philologists at higher educational establishments of Ukraine requires further development and that is the main aim of the following article. The stated aim provides the solution of the following tasks, namely:

- to review and analyze the present-day state and development of pedagogical research on the problem of organization of independent work at higher educational establishments,
- to specify the definition of the notion «independent work»,
- to elicit criteria of organization of independent work,
- to systematize the present-day classifications of independent work of philologists at higher educational establishments.

At higher educational establishments independent work of philologists includes elements which are common for all disciplines and specific within the limits of a definite discipline:

- preparation for practical lessons or seminars,
- searching for information on a definite topic or additional information,
- making abstracts of theoretical material during lectures,
- working on theoretical material which is given during the lectures,
- learning of theoretical material assigned for independent work,
- systematization of gained knowledge before an examination or pass-fail examinations,
- preparation for presentations,
- preparation of essays and term-papers,
- preparation for translation practical work,
- carrying out tasks developed in consideration of lexical, grammatical and phonetic requirements at different levels of training, etc.

The introduction of independent work into the process of vocational training of philologists is carried out on the basis of specially selected principles the essential feature of which is their complexity and simultaneous usage in the practice of higher educational establishments of Ukraine [2]. The fundamental principles of organization of independent work of philologists during the process of vocational training include availability principle, principle of individualization, professional orientation principle, variation principle, principle of authenticity of training and developmental training principle.

Theoretical analysis of results of scientific research shows that the following pedagogical factors influence the organization of independent work of philologists, namely: simulation, organization of different types of professional practice of philologists and encouragement of philologists. One more factor which influences the organization of independent work of philologists significantly is taking individual psychological constitutions of philologists into account. Since, it is impossible to expect fruitful results of independent work without having the ability to think analytically and without self-discipline. [8].

Besides, in the research undertaken by A. Kaps'ka it is mentioned that the process of organization of independent work of students at universities which has a complicated and contradictory character requires clear lecturers' instructions and their direct assistance, a check on the development of independent work carried out by students, the presence of sufficient number of teaching aids developed by academic staff, a systematic control over students' activities on lecturers' part and precise understanding of students' content knowledge which has to be gained during the independent work. The observance of all these rules assists formation of skills of independent and creative activities of students during the process of vocational training at higher educational establishments [8].

Although scientists share a common idea that the correct organization of independent work of students influences the effectiveness of the educational process, there is no common opinion concerning the definition of the concept «independent work», criteria of organization of independent work and classifications of kinds of independent work in the present-day didactics.

Therefore in order to get the detailed theoretical analysis of present-day classifications of independent work the meaning of the concept «independent work» has to be clearly defined.

According to the Law of Ukraine «About the higher education» independent work together with studies, practical work and tests is defined as the basic form of organization of training process at higher educational establishment [6].

P. Pidkasystyy expresses an opposite opinion. He regards independent work as neither the form of organization of training process nor the teaching method. The scientist thinks that independent work is a way of organizing and doing a definite activity in conformity with a particular purpose [12].

A Russian scientist T. Shamova fully accepts how P. Pidkasystyy defines the concept of independent work and adds that it is a way of organizing an independent activity of students. On the other hand, T. Shamova says that independent work has all the features of the form of organization of educational process: the presence of a purpose and a definite task, lecturer's explanation of what way the results should be presented, a check on the expected results and compulsory carrying out of independent work by all students [13].

L. Hrytsyuk and M. Siruk agree in opinion with P. Pidkasystyy and T. Shamova concerning the definition of the concept «independent work» and insist that it is a way of organizing an independent activity of students in order to learn educational material. But along with this definition the scientists remark that independent work can be regarded as a kind of educational activity [3].

A famous Russian psychologist-linguist I. Zymnya as a result of her research asserts that independent work is a kind of educational activity which is organized by means of student's internal cognitive motives and done in the most comfortable and efficient time from the student's point of view. The scientist adds that independent work is successful if students control its process and results and there is a systematic control on the lecturer's part [7].

B. Yesypov is of one mind with I. Zymnya and thinks that independent work is a kind of educational activity which is done without direct lecturer's assistance but in compliance with all his/her requirements and which has to be done within a limited period of time determined by a lecturer. At the same time students try to achieve a goal set by a lecturer consciously and make every effort to express the desired results of their mental and physical activities (or both of them together) in one form or another [4].

In his turn, V. Krysko considers independent work as an important teaching method which foresees the individual activity of those who are studying while mastering their knowledge and skills and while preparing for their studies [9].

Thus, the conducted research of scientific literature by Ukrainian and foreign scientists allows us to come to a conclusion that owing to the absence of the common definition of the concept «independent work» it is often interpreted as a form of organization of training, a way of organizing a cognitive activity, a kind of educational activity and a teaching method.

From our point of view independent work can be regarded as a way of organizing an educational activity of students which is carefully planned by academic staff of the university during which students get to know how to find definite information, how to orientate in the information flow and use gained knowledge in their future professional activity.

In order to form the needs of philologists for self-education and self-actualization, to meet their wishes to become true professionals, the systematization of kinds of independent work appears to be very important. Nowadays there are various approaches to the classifications of independent work because of different viewpoints concerning criteria for its organization.

Thus, Zadorozhna I. considers that the type of management, the type of control over the process of fulfillment of independent work, the way of doing tasks and the number of participants are the criteria according to which independent work is classified. In compliance with the type of management and the type of control over the process of fulfillment of independent work it is divided into:

- work managed outwardly by a lecturer,
- work partially managed outwardly by a lecturer,
- work which is mediated between a lecturer and students,
- work which is completely managed by students [5].

O. Bykonya, having analyzed the scientific work by Zadorozhna I., adds that when independent work of students is organized and managed outwardly by a lecturer, he/she not only controls the process and desired results but sets a goal and tasks and the ways of doing them [1].

When independent work of students is partially organized and managed outwardly by a lecturer, students are free to choose the ways of doing tasks given by a lecturer. At the same time, a lecturer sets a goal and tasks, controls the process and results of performing independent work by students.

Independent work which is mediated between a lecturer and students differs in a way that a lecturer sets a goal and tasks, controls the process and desired results. On the other hand, students find the methods and techniques of doing tasks independently.

When students organize and manage independent work themselves they set a goal and tasks, they find the ways of performing these tasks, control the whole process and final result without lecturer's assistance. [1].

According to the way of doing tasks O. Bykonya classifies independent work as oral and written. And in accordance with the number of participants it is classified as individual, pair, group, collective and combined [1].

Such scientists as L. Hrytsyuk and M. Siruk have another approach to the classification of independent work of students and divide it into reproductive, partially research and research according to the type of cognitive activity. Scientists insist that in compliance with the knowledge source, independent work is classified as:

- work with textbooks and with training hand-outs,
- work which is carried out with the help of audio-visual means of training,
- work consisting of various types of research conducted by students.

Besides, in conformity with the place of doing, independent work can be classified as work which is carried out in the classroom, at home or in the library. Moreover, according to the didactic purpose independent work can include:

- learning of a new educational material;
- solidifying and mastering of obtained knowledge and skills;
- full control over the knowledge and skills which have been formed [3].

The thorough analysis of pieces of work written by scientists allows us to define extracurricular work as a mass, group or individual form of extracurricular activities of students which has a definite educational purpose and a free form of holding and which is organized and held at higher educational establishments on a voluntary basis.

The classroom forms of training during which the vocational education of future philologists is held, their world view is formed and the profound knowledge is gained comprise lectures, practical studies, seminars, tutorials, examinations and independent in-classroom work.

Translation practical work and independent extracurricular work are referred to the extracurricular forms of training activities of philologists.

L. Onuchak, studying pedagogical conditions of organization of independent extracurricular work, suggests classifying it according to the content and way of presenting information as theoretical, practical and combined [11].

Thus, the conducted research makes it possible for us to state that the most widespread criteria for organization of independent work which we fully accept and which are suggested by famous Ukrainian and Russian scientists include:

- 1) the type of management and type of control over the process of fulfillment of independent work;
- 2) the way of doing tasks;
- 3) the number of participants;
- 4) the type of cognitive activity;
- 5) the place and time of carrying out independent work;
- 6) the content and way of presenting information;
- 7) the knowledge source;
- 8) the form of organization of training activities;
- 9) the didactic purpose.

The context of the theoretical analysis which has been carried out helps us draw a conclusion that the analyzed approaches to the definition of the concept «independent work» and classifications of kinds of independent work of philologists in the process of vocational training at higher educational establishments of Ukraine and those which are left over and above our attention have their own followers. It is corroborated by the detailed analysis of the pieces of work written by contemporary Ukrainian and foreign scientists.

The results achieved during the theoretical analysis allow us to assert that independent work is the highest level of educational activity since its organization requires students' purposefulness, knowledge, skills, understanding of their individual psychological constitutions, presence of motivation and willingness to overcome difficulties. Correct organization of independent work, on the part of the lecturer, is a way of formation of independence, mobility, creative potential and competitiveness of future specialists which promotes effective fulfillment of future professional activities on a level with highest world standards.

Future prospects of further study are seen in the search for effective methods of management of independent work and the role of extracurricular activities in the process of vocational training of philologists at higher educational establishments of Ukraine.

References:

1. Биконя О. П. Форми та види самостійної поза аудиторної роботи з англійської мови в економічному вищому навчальному закладі // Теоретичні питання культури, освіти і виховання. – Київ, 2012. – В. 45. – С. 90–93.
2. Галузинський В. М. Педагогіка: теорія та історія / В. М. Галузинський, М. Б. Євтух. – К.: Вища школа, 1995. – 237 с.
3. Грицюк Л. К., Сірук М. В. Організація самостійної роботи студентів у навчальному процесі вищого навчального закладу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1010/3/Gritsyuk.pdf> – Назва з екрану.
4. Есіпов Б. П. Самостоятельная работа учащихся на уроках / Борис Петрович Есіпов. – М.: Учпедгиз, 1961. – 239 с.
5. Задорожна І. П. Організація самостійної роботи майбутніх учителів англійської мови з практичної мовної підготовки / Ірина Павлівна Задорожна. – Т.: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011. – 414 с.
6. Закон України «Про вищу освіту». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2984-14/page3> – Назва з екрану.
7. Зимняя И. А. Психология обучения неродному языку / Ирина Алексеевна. – М.: Русский язык, 1989. – 219 с.
8. Капська А. Й. Організація самостійної роботи студентів у світлі вимог Болонської системи // Соціалізація особистості. – К., 2007. – Т. XXIX. – С. 3–11.
9. Крысько В. Г. Психология и педагогика / Владимир Гаврилович Крысько. – М.: Изд-во Омега-Л, 2006. – 368 с.
10. Національна доктрина розвитку освіти. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> – Назва з екрану.
11. Онучак Л. В. Педагогічні умови організації самостійної поза аудиторної роботи студентів економічних спеціальностей: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Онучак Людмила Володимирівна. – Київ, 2002. – 202 с.
12. Пидкасистый П. И. Самостоятельная познавательная деятельность школьников в обучении / Павел Иванович Пидкасистый. – М.: Педагогика, 1980. – 240 с.
13. Шамова Т. И. Активизация учения школьников / Татьяна Ивановна Шамова. – Москва, 1982. – 208 с.

УДК 811

Т. С. Басюк, В. Ю. Бійчук,

Львівський Національний Університет ім. Івана Франка, м. Львів

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ПЕРШОЧЕРГОВИЙ ЧИННИК ПОРОЗУМІННЯ МІЖ НАРОДАМИ

Стаття присвячена дослідженню важливості міжкультурної комунікації в процесі підготовки майбутніх спеціалістів в умовах інтеграційного процесу. Проведений аналіз понять 'міжнародна інтеграція' та 'професійна компетентність'. Подані ідеї щодо застосування активних методів навчання з метою збільшення інтересу до навчального процесу.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, інтеграційний процес, спілкування, міжкультурна компетентність, етикет, ідентифікація, культурні відмінності.

Статья посвящена исследованию важности межкультурной коммуникации в процессе подготовки будущих специалистов в условиях интеграционного процесса. Проведенный анализ понятий «международная интеграция» и «профессиональная компетентность». Представленные идеи по применению активных методов обучения с целью увеличения интереса к учебному процессу.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, интеграционный процесс, общение, межкультурная компетентность, этикет, идентификация, культурные различия.

The article aims to explore the importance of cross-cultural communication in the training of future professionals in terms of the integration process. The concepts of 'international integration' and 'professional competence' are analyzed. The ideas on the use of active learning methods in order to increase interest in the learning process are presented.

Key words: intercultural communication, integration process, communication, intercultural competence, etiquette, identification, cultural differences.

Постановка проблеми. Стрімкий глобалізаційний процес, який охоплює усі, без виключення, сфери людського життя, розширення кордонів Європейського Союзу, значний розвиток туризму, міграція та інтеграція іноземців, зміцнення міжнародних відносин, розширення ринку праці у зв'язку з обміном студентами та професійними кадрами призводить до виникнення реальної необхідності розпізнавати культурні відмінності, розуміти їх значення та усвідомлювати, що міжкультурна комунікація впливає на такі психологічні процеси, як сприйняття, мислення, розуміння та поведінку [6]. Тому, реально усвідомлення відмінностей між культурами і бажання визнавати ці відмінності та бути готовими їх поважати уможливають налагодження плідної співпраці [1].

Процес весвітньої глобалізації сприяє розумінню комунікації між різними культурними системами як істотного елемента картини сучасного світу. Ці процеси передбачають регулярні контакти у різних сферах між представниками різних культур. Така ситуація вимагає вирішення поставлених практичних завдань та питань культурної адаптації однієї культури на теренах іншої.

Мета статті полягає у важливості розуміння якісної професійної іншомовної підготовки майбутніх спеціалістів в процесі міжкультурної інтеграції, адже неправильний підхід чи не знання тонкощів цих аспектів може призвести до неминучих та болючих наслідків. Саме це дає поштовх глибше вивчати та досліджувати міжкультурні відмінності, усвідомити їх важливість як невід'ємний елемент міжкультурного спілкування щоб уникнути непорозуміння та конфузів.